

Buod

Libo-libong tao ang napaslang sa Pilipinas nang inilunsad ni Pangulong Rodrigo Duterte ang “giyera kontra droga” noong Hunyo 30, 2016, araw ng pagkakaluklok niya sa puwesto. Kabilang sa mga namatay ang dose-dosenang kabataan, 18-anyos pababa, na tinarget o aksidenteng nabaril habang may anti-drug raids. “Collateral damage” ang tawag ng mga awtoridad dito. Nasa 101 ang bilang ng napaslang na kabataan mula Hulyo 2016 hanggang Disyembre 2018, ayon sa children’s rights at nongovernmental organizations (NGOs) na tinarget o nadamay. Marami pang bata ang napaslang sa mga ulat ng media noong 2019 at 2020.

Sa pangkalahatan, ang bilang hanggang Enero 31, 2020 ng Philippine National Police at ng Philippine Drug Enforcement Agency na napatay sa “drug war” ay nasa 5,601. Sa halos lahat ng kaso, giit ng pulisya, tulak o gumagamit ng droga ang napatay sa raid dahil ang mga suspek ay hindi nagpaaresto at nanlaban. Naniniwala ang Commission on Human Rights at lokal na human rights groups na libo-libo pa — tantiyang 27,000 — ang napatay ng pulisya, ahente ng pulisya, o di-kilalang assailant.

Katakot-takot na bilang sa mga pamamaslang ay hindi maayos na naimbestigahan. Ayon sa Department of Justice ng Pilipinas, nung Enero 2019, 76 na pamamaslang pa lang ang naimbestigahan. Gayunpaman, 33 lang ang naging kaso sa korte at 5 ang nakahain sa Office of the Prosecutor, habang pinawaláng-saysay ng prosekyutor ang kalahati — 38 kaso. Sa oras ng pagkakasulat, iisang kaso lang — ang pagpaslang kay Kian delos Santos ng tatlong pulis noong Agosto 2017, na nagkataong nakuhanan sa bidyo — ang nagresulta sa paglitis at paghatol.

Inimbestigahan din ng Human Rights Watch ang mga pamamaslang kung saan walang pakundangan ang pulisya sa kaligtasan at kapakanan ng mga bata, madalas na naisagawa ang raid nang hatinggabi habang nasa bahay ang buong pamilya. Sa maraming raid, nasaksihan ng mga bata ang pamamaslang sa kanilang magulang, o nakitang kinaladkad at binaril ang magulang nila.

Ang nakasisirang resulta sa kabataan ng kampanya kontra-droga ni Duterte ay lampas sa kagyat na karahasan ng raid. Marami ang dumaranas ng sikolohikal na pagkabalisa (psychological distress) pagkatapos makitang paslangin ang mahal nila sa buhay. Maraming bata ang kinailangang lisanin ang bahay at komunidad nila, upang magtago o lumipat dahil takot sila para sa buhay nila at ng pamilya nila.

Marami ang nakararanas ng bullying dulot ng stigma ng paggamit ng droga ng magulang nilang napaslang sa loob ng paaralan at komunidad. Nakakilala ang Human Rights Watch ng isang 5-taong gulang na batang lalaki na nagkaroon ng agresibo at biyolenteng pag-uugali pagkatapos masaksihan ang pagkakapaslang sa tatay niya. May bilang din ng kabataan ang tumigil sa pag-aaral dahil wala na silang sapat na pera para sa transportasyon, pagkain at gamit sa paaralan.

Ang pagkawala ng magulang na pangunahing bumubuhay sa mga anak (o breadwinner) ay maaari pang magbaon sa isang mahirap na pamilya sa sukduhan ng kahirapan. Maraming bata ang walang magawa kundi magtrabaho, at ang iba sa kanila ay nawawalan ng tahanan at tumitira sa kalsada, na lalong naglalantad sa kanila sa peligro, karahasan at kriminalidad.

Bukod sa pagtanggì na imbestigahan sa mabisa at patas na paraan ang mga pamamaslang at ang patakaran nitong detenihin ang mga kabataang sumasalungat sa batas, kaunti ang ginagawa ng gobyerno ng Pilipinas sa pagsagot sa pangangailangan ng kabataang apektado ng kampanya kontra-droga. Ang Department of Social Welfare and Development, pangunahing ahensiyang responsable sa pangangalaga ng kabataan, ay walang espesipikong programang nakadirekta sa pangangailangan ng kabataang apektado ng “drug war.” Anumang ayudang ibinibigay ng departamento ay galing sa umiiral nang programa, tulad ng cash assistance para sa pagpapalibing o ang conditional cash transfer program nito.

Maingat ang mga pamilya na humingi ng tulong sa gobyerno dahil itinuturing nila ang pulisya at iba pang opisyal ng gobyerno na responsable sa dinanas nilang pagdurusa. Tuloy, umaasa na lang ang mga bata at kanilang pamilya sa programa ng mga civic at nongovernmental groups, lalo na ang galing sa Simbahang Katoliko at iilang Protestante at ekumenikal na grupo. Sa ibang komunidad kung saan malimit ang karahasan, nangunguna ang mga pari at laiko na tumulong sa pamamagitan ng pagbibigay ng psycho-social (mental health) support, economic assistance, suporta sa kabataan na pumasok sa eskuwela, at tulong sa paghahanap at pagsuporta ng kabuhayan para sa naapektuhang pamilya. Habang nagpapatuloy ang mga pamamaslang, nalilipol ang mga boluntaryong pagsisikap at hindi sapat na natutugunan ang pangangailangan ng apektadong bata.

Naniniwala ang Human Rights Watch na dapat tiyakin ng gobyerno ang respeto sa karapatang pantao patungkol sa mga patakaran at kasanayan sa paggamit, possession, produksiyon, at distribusyon ng droga. Tinututulan namin ang kriminalisasyon ng personal na paggamit at possession ng droga. Upang mahadlangan, mapigilan, at maremedyuhan ang nakakapinsalang

paggamit ng droga, dapat ay umasa ang mga gobyerno sa non-penal regulatory (walang parusa) at public health approaches na hindi lalabag sa karapatang pantao.

Hinihimok ng Human Rights Watch ang gobyerno ng Pilipinas na wakasan ang abusadong kampanya kontra-droga at imbestigahan at sampahan ng kaso ang mga responsable sa pamamaslang at iba pang paglabag sa karapatang pantao. Dapat magtatag ng isang internasyunal na mekanismong mag-iimbestiga sa extra-judicial killings at iba pang paglabag na isinagawa sa ngalan ng “giyera kontra droga” mula Hunyo 2016. Dapat agaran at patas na mabayaran ang pagkakapinsala nila. Dapat ay sagutin ng mga ahensiya ng gobyerno ang mabigat na pangangailangan ng mga batang nawalan ng taong bumubuhay sa kanila (breadwinner), lalo sa nakatira sa mahihirap na komunidad sa Pilipinas kung saan nagaganap ang mga pamamaslang, at tiyakin na napapagtitibay ang mga hakbang na poprotekta sa kabataan mula sa pang-aabuso.

VIII. Rekomendasyon

Sa Gobyerno ng Pilipinas

- Mag-isyu ng proklamasyong opisyal na wawakasan ang “giyera kontra droga.”
- Imbestigahan at sampahan ng kaso ang diumano’y may kasalanan, kabilang ang mga alagad ng batas na dawit sa extrajudicial killings at iba pang pang-aabusong ginawa sa ngalan ng “giyera kontra droga” ng administrasyong Duterte.
- Bigyan ng agaran at patas na kompensasyon ng opisyal ng gobyerno at kanilang mga ahente ang mga pamilya ng mga biktima ng ilegal na pamamaslang.
- Lubos na makipagtulungan sa imbestigasyon ng Commission on Human Rights ukol sa mga pamamaslang, kasama ang pagbibigay ng mga hinihiling na impormasyon tungkol sa kampanya kontra-droga, sa pangkalahatan at mga espesipikong kaso.
- Lubos na makipagtulungan sa the Office of the UN High Commissioner for Human Rights na itinalaga ng UN Human Rights Council sa isang resolusyon noong Hulyo 2019 na maghanda ng ulat tungkol sa sitwasyong pang-karapatang pantao sa Pilipinas.
- Atasan ang Department of Social Welfare and Development na:
 - Magbigay ng materyal na tulong at targeted financial support programs sa mga magulang, itinilagang kamag-anak, o legal guardians at katuwang na ahensiyang responsable sa pangangalaga ng batang lubhang apektado ng kampanya kontra-droga para masigurong tuloy sa pagpasok sa eskuwela ang bata.
 - Protektahan ang kabataang lubhang apektado mula sa economic exploitation at sa paggawa ng kahit anong trabaho na malamang na magiging mapanganib, o makakapinsala sa kalusugan o sa pisikal, mental, ispiritwal, moral o social development ng bata.
 - Mangalap ng impormasyon at datos tungkol sa mga bata at pamilyang apektado ng kampanya kontra-droga, na may paniniguradong kumpidensiyal at may proteksiyon laban sa ganti.
 - Bumuo at magbigay ng mapagkukunan ng impormasyon para sa isang multi-ahensiyang inisyatiba (kasama ang gobyerno, civil society, akademya, faith-based organizations, at NGOs) upang mag-develop, magplano at magpatupad ng programang tutulong sa mga anak ng biktima ng “drug war.”

- Siguruhin na ang conditional cash transfer (4Ps benefits) ay umaabot sa mga pamilya ng mga biktima, at aktibong subaybayan ang implementasyon ng mga programa upang maiwasan ang diskriminasyon sa mga ganoong pamilya.
- Atasan ang Department of Education na:
 - Tiyakin na lahat ng bata, kasama yung mga lubos na apektado ng kampanya kontra-droga ay natatamasa ang karapatan nilang maging malaya at natatamasa ang compulsory education na garantisado sa Konstitusyon ng Pilipinas at international human rights law. Gumawa ng hakbang upang masiguro na walang bata ang mapagkakaitan ng edukasyon, kasama ang high school, dahil sa gastos sa pagpapaaral.
 - Ipatupad ang mga patakaran kontra bullying at anti-diskriminasyon, lalo sa kabataang lubhang apektado ng kampanya kontra-droga, at ipaalam sa mga mag-aaral kung paano sila makakapag-report ng insidente sa kumpidensiyal na paraan, at tukuyin ang mga hakbang para mapanagot ang mga estudyanteng nambu-bully.
 - Tiyakin na ang mga opisyal at guro ng paaralan ay bihasa at may kakayahang pangasiwaan ang mga kaso ng pambu-bully sa mga mag-aaral, at tiyakin na ang mga administrador ng paaralan ay tinitiyak na sumusunod ang lahat ng kawani at mag-aaral sa patakaran laban sa bullying, at kinikilala na lahat ng bata ay dapat protektado mula sa pambu-bully at panliligalig (harassment) base sa katayuan nila sa buhay o sa ginagawa ng mga magulang, legal guardian o miyembro ng pamilya ng bata.
- Atasan ang Department of Health na:
 - Tulungan ang Department of Social Welfare and Development sa pagbibigay ng serbisyong pangkalusugan at pangkaisipan-panlipunan sa mga bata ng pamilya na apektado ng kampanya kontra-droga.
 - Makipagtulungan at makipag-ugnayan sa mga pribadong propesyonal sa kalusugan ng kaisipan at sa taga-akademya upang matiyak na ang mga batang lubos na apektado at kanilang mga pamilya ay nabibigyan ng sapat na pangangalaga at suporta sa kalusugang pangkaisipan.

Sa Commission on Human Rights ng Pilipinas

- Imbestigahan ang pagkamatay ng lahat ng batang napaslang sa “war on drugs.” Isapubliko ang resulta ng imbestigasyon at magbigay ng tiyak na rekomendasyon para sa pagpapanagot sa lahat ng kaso kung saan may sapat na ebidensiya para sa naturang pagpapasiya.
- Hikayatin ang naaangkop na ahensiya ng gobyerno, tulad ng Department of Social Welfare and Development at ang Department of Education, na ipatupad ang mga umiiral na batas at patakaran para sa proteksiyon ng kabataan.

Sa United Nations Country Team at Kumakatawan sa UN

- Ipaglaban na wakasan ng gobyerno ng Pilipinas ang mga patakaran na sumusuporta sa “giyera kontra-droga.” Manawagan sa gobyerno na papanagutin ang nagsasagawa ng karahasan at nang-aabuso ng karapatan laban sa kabataan at kanilang pamilya.
- Dapat ay magtatag ang UN Human Rights Council ng isang independiyenteng internasyonal na mekanismo na sisiyasat sa extrajudicial killings at iba pang paglabag na ginawa sa ngalan ng “giyera kontra-droga” simula Hunyo 2016.
- Dapat ay ilahad ng UN Country Team sa Pilipinas ang tungkol sa karanasan ng mga lubhang apektadong bata at kanilang pamilya.
- Dapat gawing priyoridad ng UNICEF ang mga anak ng mga biktima ng "drug war" sa kanilang mga programa at interbensiyon, lalo sa mga isyu ng sikolohikal na pagdurusa (psychological distress) at pangkabuhayan. Dapat suportahan nito ang isang multi-ahensiyang inisyatibang pamumunuan ng Department of Social Welfare and Development na magbigay ng naturang interbensiyon.
- Bigyan ng suportang politikal, teknikal, at pinansiyal ang Commission on Human Rights upang masiyasat ang nangyaring paglabag sa karapatang pantao sa "giyera kontra-droga."

Sa Mga Bilateral at Multilateral Donor

- Ipaglaban na wakasan ng gobyerno ng Pilipinas ang mga patakaran na sumusuporta sa “war on drugs.” Manawagan sa gobyerno na papanagutin ang nagsasagawa ng karahasan at nang-aabuso ng karapatan laban sa kabataan at kanilang pamilya.
- Suportahan ang paglikha ng isang multi-ahensiyang inisyatiba na magbibigay ng espesipikong tulong sa mga batang apektado ng kampanya kontra-droga.

- Kumonsulta sa mga ahensya ng gobyerno ng Pilipinas at independiyenteng civil at community groups sa pagdisenyo ng napapanahon at epektibong programang tutulong makinabang ang mga batang lubhang apektado ng kampanya kontra-droga.
- Magbigay ng teknikal at pinansiyal na suporta para sa mga programang idinisenyo para suportahan ang mga batang lubhang naapektuhan.
- Hikayatin sa publiko at pribadong paraan na titiyakin ng gobyerno ang pagbibigay suporta sa mga lubhang apektadong kabataan at mga pamilya, tulad ng disbursement ng conditional cash transfer.
- Magbigay ng pampolitika, teknikal, at pinansiyal na suporta sa Commission on Human Rights upang siyasatin ang mga paglabag sa karapatang pantao sa "drug war."